

**УХВАЛА
ТРЕТЬОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

**про відмову у відкритті конституційного провадження у справі
за конституційною скаргою Юрковець Марії Василівни щодо відповідності
Конституції України (конституційності) другого речення частини другої
статті 46 Цивільного кодексу України**

Київ
23 липня 2025 року
№ 74-3(I)/2025

Справа № 3-29/2025(54/25)

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України
у складі:

Петришина Олександра Віталійовича – головуючого,
Кичуна Віктора Івановича,
Олійник Алли Сергіївни – доповідача,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного
провадження у справі за конституційною скаргою Юрковець Марії Василівни
щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення
частини другої статті 46 Цивільного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Олійник А.С. та дослідивши матеріали
справи, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. До Конституційного Суду України звернулася Юрковець М.В.
із клопотанням перевірити на відповідність частині першій статті 8 Конституції
України (конституційність) друге речення частини другої статті 46 Цивільного
кодексу України (далі – Кодекс).

Згідно з другим реченням частини другої статті 46 Кодексу „з урахуванням конкретних обставин справи суд може оголосити фізичну особу померлою і до спливу цього строку, але не раніше спливу шести місяців“.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Син Юрковець М.В. – Юрковець І.В., військовослужбовець Збройних Сил України зник безвісти у серпні 2014 року під час виконання бойового завдання, з того часу перебуває у статусі зниклого безвісти.

Військова частина А1214 звернулася до суду 25 липня 2022 року із заявою, в якій просила визнати померлим Юрковця І.В. і вважати 29 серпня 2014 року днем його смерті.

Новомосковський міськрайонний суд Дніпропетровської області рішенням від 23 лютого 2023 року, яке залишено без змін постановою Дніпровського апеляційного суду від 27 червня 2023 року, задовольнив заяву.

Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду постановою від 2 липня 2024 року касаційну скаргу Юрковець М. В. залишив без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

Верховний Суд, залишаючи без змін рішення попередніх інстанцій керувався тим, що суди цих інстанцій належним чином оцінили надані Юрковець М.В. докази, правильно встановили, що Юрковець І.В. пропав безвісти 29 серпня 2014 року під час безпосередньої участі в Антитерористичній операції. Крім того, указаний суд зазначив, що фізична особа, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави припускати її загибель від певного нещасного випадку, або у зв'язку з воєнними діями, збройним конфліктом, може бути оголошена померлою від дня її вірогідної смерті, а також те, що підставою для оголошення особи померлою в судовому порядку є не факти, які напевне свідчать про її загибель, а обставини, що дають підставу припускати смерть такої особи.

3. Суб'єкт права на конституційну скаргу, стверджуючи про неконституційність оспорюваного припису Кодексу, зазначає, що «незрозуміло, коли саме суд може „з урахуванням конкретних обставин справи оголосити особу померлою“ до спливу дворічного строку: або не раніше спливу шести місяців від дня закінчення воєнних дій; або не раніше спливу шести місяців від дати зникнення», оскільки, на його думку, оспорюваний припис Кодексу не відповідає принципу юридичної визначеності як складової принципу верховенства права.

Юрковець М.В. вказує, що внаслідок застосування судами оспорюваного припису Кодексу зазнали порушення її права людини, гарантовані частиною третьою статті 22 Конституції України, оскільки „було звужено зміст та обсяг прав особи, щодо якої подано заяву про оголошення померлою та членів її сім'ї“.

Суб'єкт права на конституційну скаргу у конституційній скарзі посиляється на окремі приписи Конституції України, Кодексу, Цивільного кодексу Української РСР, а також на судові рішення, ухвалені в його справі та у справі іншої особи.

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України керується таким.

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга є прийнятною за умов її відповідності вимогам, визначеним статтями 55, 56 цього закону, та якщо з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі приписи), сплинуло не більше трьох місяців (абзац перший, пункт 2 частини першої статті 77); якщо суб'єкт права

на конституційну скаргу пропустив строк подання конституційної скарги у зв'язку з тим, що не мав повного тексту судового рішення, він має право висловити у конституційній скарзі клопотання про поновлення пропущеного строку (частина третя статті 77).

4.1. З аналізу конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається, що остаточним судовим рішенням у справі є постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 2 липня 2024 року, яка набрала законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Юрковець М.В. мала реалізувати право на звернення до Конституційного Суду України з конституційною скаргою до 3 жовтня 2024 року. Суб'єкт права на конституційну скаргу звернувся до Конституційного Суду України з конституційною скаргою 13 лютого 2025 року, яку було зареєстровано в Конституційному Суді України 19 лютого 2025 року. Отже, конституційну скаргу подано поза межами вимог, передбачених пунктом 2 частини першої статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“, оскільки з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням минуло 7 місяців.

Юрковець М.В. просить визнати розгляд конституційної скарги потрібним із мотивів суспільного інтересу та поновити пропущений строк, зазначивши, що остаточне судове рішення отримала засобами поштового зв'язку 13 грудня 2024 року.

Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України зазначає, що суб'єкт права на конституційну скаргу уже звертався до Конституційного Суду України з конституційною скаргою від 3 жовтня 2024 року (вх. № 18/366) з аналогічного питання, до якої вже було долучено остаточне судове рішення у його справі. Друга колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України Ухвалою від 30 жовтня 2024 року № 214-2(I)/2024 відмовила у відкритті конституційного провадження у справі

за цією конституційною скаргою на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

З огляду на викладене Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України вважає, що немає підстав для поновлення пропущеного строку подання конституційної скарги Юрковець М.В. згідно з частиною третьою статті 77 Закону України „Про Конституційний Суд України“, не вбачає підстав для визнання її розгляду потрібним із мотивів суспільного інтересу та прийняття поза межами вимог, установлених пунктом 2 частини першої статті 77 цього закону.

4.2. Зі змісту конституційної скарги вбачається, що Юрковець М.В. твердить про неконституційність другого речення частини другої статті 46 Кодексу у зв'язку з порушенням принципу юридичної визначеності як складової принципу верховенства права, закріпленого частиною першою статті 8 Конституції України, проте не обґрунтувала, що оспорюваний припис Кодексу є неконституційним, а лише висловила незгоду із законодавчим регулюванням питання оголошення фізичної особи померлою, а також із судовими рішеннями у своїй справі.

Наведене свідчить про те, що конституційна скарга Юрковець М.В. не відповідає вимогам статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 цього закону – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 50, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Третя колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

п о с т а н о в и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Юрковець Марії Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини другої статті 46 Цивільного кодексу України на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала є остаточною.

**ТРЕТЯ КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**